

fHkykbZ bLi kr I aæ ,oa cdkjks bLi kr I aæ ea dk; Zhy i ñh dk fo"yš.k

*ekj/ot f=i kBh

Received
30 Augsut 2016

Reviewed
08 Sep. 2016

Accepted
11 Sep. 2016

b1 "kšk }jkf fHkykbZ, oackdkjksbLi kr I aæ dsrjy I EifRr ,oapkwnkf; Ro dsvuqkr dks 0; Dr fd; k x; k gA rjy I EifRr ,oapkwnkf; Ro dse/; I gl cdk xqkld 0-06 ik; k x; kA o'k 1997&98 I s o'k 2006&07 ds nkku rjy vuqkr vi us vkn"kz iek 1 I s de ik; k x; k tks cdkjksbLi kr I aæ dh "kšk {kerk dh ifrdykr dksinf"kr djrk gA cdkjksbLi kr I aæ dk rjy vuqkr dk fopj.k xqkld 28-57 ifr"kr gStksrjy vuqkr dh fopj.k"thykr dksidV djrk gA cdkjksbLi kr I aæ dh rjy I EifRr; k vi uspkywnkf; Ro dk Hkxrku djuseavI eFk gS; b1 dk dkj.k vñre LVñk dk vf/kd ek=k es"ksk jguk gA I endk I sLi V gksk gSfd fHkykbZ LVhy lyk/ dh foRrh; fLFkfr cdkjksbLi kr lyk/ dh ryuk es vf/kd I n<+jgh gA

iLrkouk

0; ol k; eanksi dkj dh i ñh vko'; d g%igyk% bLkk; h i ñh vFkk 0; ol k; dh LFkkbZ foRrh; vko'; drkvka dh ifr] dsfy, Hkfe] Hkou] I ;U= bR; kfn ij fofu; kstr dh tks okyh i ñh rFkk nñjh LFkk; h i ñh tks 0; ol k; dh I kef; d vo"; drkvka dh ifr] ts % dPps eky dk dz deplkj; kadsoru] etnjh nsud 0; ; bR; kfn ds fy, fofu; kstr dh tkrh gA gkxyM ds vuq kþdk; Zhy i ñh dk vFkZ0; kikfjd y[k i ñrak eapkwywnkf; Ro ,oapkwyI EifRr dsvUrj I sekuk tkrk gA; vñl; fo}ku Jh tsdsvxdky dsvuq kj py vuqkr dksvYidky "kšk {kerk esj [k tkrk gA

b1 "kšk esj sy] fHkykbZbLi kr I aæ ,oackdkjks bLi kr I aæ eadk; Zhy i ñh dk fo"yš.k fd; k x; k gSd; Zhy i ñh fo"yš.k dsfy, pkyvnuqkr] rjy vuqkr] LVñk vkor] nunkj vkor] ol nyh vof/k yunkj vkor]rFkk vnk; xh vof/k dh x.kuk dh xbZ gA dk; Zhy i ñh fo"yš.k ds ek/; e I s I sy] fHkykbZbLi kr I aæ ,oackdkjksbLi kr I aæ dsyHkk; drk esj Musokysi Hkko dk Hk fo"yš.k fd; k x; k gA orëku esfHkykbZbLi kr I aæ I sy ds vrxz, d vxz kh I Lkk ds: lk es tkuk tkrk gA I kfk gh b1 dh foRrh; fLFkfr dk ryukRed v/ ; ; u cdkjksbLi kr I aæ I sfd; k x; k gA b1 v/; ; u dsvrxk foRrh; vuqkrkd fuoþu ,oai dfRr v/; ; u dk mi; kx fd; k x; k gSrfkk

*iDZ"kskNk= iajfo"kdj "kþy fo"ofo/ky; jk; ij] NRrhI x<+

flkykbZ bLikr I aæ , oa cdkjks bLikr I aæ-----/ 65

fo"yšk.k grqf}rh; d l eadak mi ; kx fd; x; k
gA l cf/kr vkdM&2006&2007 rd dsgh fy; sx; s
gA

v/; ; u dh ifjdYiuk

1 ; g ekuk x; k gfd flkykbZ LVhy lyk/ dh
dk; lhy iñt cdkjks LVhy lyk/ dh nyuk ea
vf/kd l p<+gA

2- l Fkkukad pkywl EifRr; kaeal rr~of} gks
jgh gA

3- l Fkkukadspkywnkf; Ro eal rr~deh gksjgh
gA

lkfj . kke

bl dsfy, pkywvuijkr dk ieki fopyu
]l ekurj ek/; pkywvuijkr dk fopj.k xqkld

l kj . kh Øekd &1

I y dk pkywvuijkr

jkf"k djkm+: i ; sea

I y dk o"l	pkywl EifRk	pkywnkf; Ro	pkywvuijkr
1997&98	12053-16	5045-21	2-39
1998&99	11398-55	5045-74	2-26
1999&00	8259-17	5026-88	1-64
2000&01	8361-71	5273-77	1-59
2001&02	7106-55	4857-19	1-46
2002&03	7304-65	4772-43	1-52
2003&04	8030-28	5967-23	1-35
2004&05	14187-43	6608-11	2-15
2005&06	17381-35	8108-11	2-19
2006&07	20376-24	6983-85	2-91

L=kr l y dk forrh; ifronu 2006&2007

66 /fHykbZ bLikr I aæ ,oa cdkjks bLikr I aæ-----

pkywvuijkr dk i eki fopyu	.51
I eðurj ek/;	1.95
pkywvuijkr dk fopj.k xqkld	26%
pkywl EifRr ,oapkwywkf; Ro dse/; I gl cdk xqkld	.82

I kj.kh Øekd 1 eapkwywl EifRr ,oapkwywkf; Ro vkn"kl i eki 2% gA ; g o'kl 1997&98] o'kl 1998&99] ds vuqkr dks 0; Dr fd;k x;k gA v/; u o'kl 2005&06 rFkk o'kl 2006&07 eavuqkr vkn"kl vof/k dsnkjku pkywl EifRr eamPpkopu inf"kr i eki dsvuq i gSvr%bu o'kkka esa "kkaku {kerk gSml h izdkj pkywkf; Ro eHkh i fforzu "khyrk mi ; Dr gA I eh{k k vof/k ds vU; o'kkka esa ; g i kbZ x; h gA pkywl EifRr ,oapkwywkf; Ro ds vuqkr 1-1 I sde gA e/; I gl cdk xqkld -82 gA pkywvuijkr dk

I kj.kh Øekd &2

fHykbZ bLikr I aæ dk pkywvuijkr

jkf"k djkm+: i ; se

I y dk o"kl	pkywl Eifuk	pkywkf; Ro	pkywvuijkr
1997&98	2150-65	662-24	3-25
1998&99	2106-46	558-44	3-77
1999&00	1459-75	622-06	2-35
2000&01	1194-5	724-06	1-65
2001&02	1355-59	822-84	1-65
2002&03	1404-83	909-36	1-54
2003&04	1223-5	1316-64	0-93
2004&05	1297-22	988-55	1-31
2005&06	879-52	2-047	2-04
2006&07	1951-26	1042-66	1-87

I=kr% fHykbZ bLikr I aæ dk forrh; ifrosu 2006&2007"

fHkykbZ bLikr I aæ ,oa cdkjls bLikr I aæ-----/ 67

pkywvuiqkr dk i eki fopyu	88
I ekUrj ek/;	205
pkywvuiqkr dk fopj .k xqkkd	44.35%
pkywl Ei fRr ,oapkwywkf; Ro dse/; I gl cdk xqkkd	-42

fHkykbZ bLikr I aæ ds pkywl Ei fRr ,oapkwyw gks xbA bl fy, fHkykbZ bLikr I aæ dh pkyw
 nkf; Ro ds vuqkr dks I kj.kh Øekd 2 ea 0; Dr
 fd;k x;k gA I kj.kh Øekd 1-2 ds voykd u I s
 Li 'V gS pkyw l Ei fRr o'kz 1997&98 ea 2150-65
 djkm+: i ;s Fkh tks o'kz 2006&07 ea ?Vdj 1951-
 26 djkm+gksxbz tcfld pkywkf; Ro 662-24 djkm+
 : i ;sI sc<ej ml h vof/k ea 1042-66 djkm+: i ;s "kksku {kerk ,oadky forrh; i cdu dksn"kk k gA
 I kj.kh Øekd &3

cdkjls LVhy lyk dk pkyw vuqkr

jkf"k djkm+: i ;s ea

I y dk o"kz	pkywl Ei fuk	pkywkf; Ro	pkywvuqkr
1997&98	2847-74	720-56	3-95
1998&99	2558-92	687-28	3-72
1999&00	1774-46	808-99	2-19
2000&01	2130-66	1095-39	1-95
2001&02	1540-44	723-1	2-13
2002&03	1261-61	736-31	1-71
2003&04	1000-8	1063-88	0-94
2004&05	1279-78	755-29	1-69
2005&06	1826-11	831-68	2-19
2006&07	1862-44	914-23	2-04

L=kr% cdkjls bLikr I aæ dk forrh; ifrosu 2006&2007"

68 / fHykbZ bLikr I aæ ,oa cdkjs bLikr I aæ-----

pkywvuijkr dk i eki fopyu	0.91
I ekkrj ek/;	2.25
pkywvuijkr dk fopj.k xqkkd	44.44%
pkywl EifRr ,oapkynkf; Ro dse/; I gl cdk xqkkd	-0.26

ckdkjksbLikr I aæ dskpywl EifRr ,oapkynkf; Ro dsvuikr dksI kj.kh Øekd 1-3 ea inf"kr fd; k x; k gA I kj.kh dsvoykdu I sLi 'V gSo'kz 1997&98 ea pkywl EifRr 2847-74 djkm+: i ; s Fkh tksI 2006&07 ea ?Vdj 1862-44 djkm+gks xbA I eh{k vof/k ds nkjku I EifRr ?Vdj 65 i fr"kr jg xbA bl h vof/k eapkynkf; Ro 720-56 djkm+: lk;sI sc<dj 914-23 gksx; hA ckdkjks bLikr I aæ dk pkywfopj.k xqkkd 40-44 i fr"kr gStksbl vuikr dsifjorlu "hyrk dksinf"kr djrk gA v/; u vof/k d nkjku ; g vuikr 2-25% jgk tks vkn"kz fLFkfr ds vuq i gs rFkk ckdkjksbLikr I aæ dskpywl foRrh; i caku dks i fr"kr jg xbA bl h vof/k eapkynkf; Ro 720-

I kj.kh Øekd &4

fHykbZ bLikr I aæ dk rjy vuikr

jkf"k djkm+: i ; se

I y dk o"K	pkywl Eifük	pkywnkf; Ro	pkywvuijkr
1997&98	423-83	662-24	0-64
1998&99	402-08	558-44	0-72
1999&00	323-47	622-06	0-52
2000&01	333-07	724-06	0-46
2001&02	362-05	822-84	0-44
2002&03	427-39	909-36	0-47
2003&04	276-49	1316-64	0-21
2004&05	257-02	988-55	0-26
2005&96	289-33	879-52	0-33
2006&07	394-6	1042-66	0-38

L=kr% fHykbZ bLikr I aæ dk foRrh; ifronu 2006&2007

fHkykbZ bLikr I aæ ,oa cdkjks bLikr I aæ-----+ 69

pkywvuijkr dk i eki fopyu	0.16
I ekkrj ek/;	0.43
pkywvuijkr dk fopj.k xqkld	37.2%
pkywl EifRr ,oapkwnkf; Ro dse/; I gl cdk xqkld	-44

I kj .kh Øekad 4 eaflkykbZbLikr I aæ dk rjy gStksbl ckr dksinf"kr djrk gSI tFkk eaLVWV
 I EifRr ,oapkwnkf; Ro dsvuikr dksn"kkz k x; k dh ek=k vf/kd cph gpo gA tksbl vuikr dksde
 gA rjy I EifRr ,oa pkyw nkf; Ro ds e/; dj jgh gSvire LVWV vf/kd cpsjgusl sl tFkk dh
 I gl cdk xqkld &-44 gStksrjy I EifRr ,oapkwy rjyrk iHkkfor gkrh gA I eh{k vof/k ea rjy
 nkf; Ro ds foi jhr idfRr dks inf"kr djrk gA vuikr dk fopj.k xqkld 37.2 ifr"kr jgk tks
 v/; u vof/k dsnkku rjy vuikr 1 I sde jgk bl dsifjorlu"kyrk dksidV djrk gA

I kj .kh Øekad &5

cdkjks bLikr I aæ dk rjy vuikr

jkf"kr djkm+: i ; se

I y dk o"kl	pkywl EifRk	pkywnkf; Ro	pkywvuijkr
1997&98	482-77	720-56	0-67
1998&99	529-21	687-28	0-77
1999&00	355-96	808-99	0-44
2000&01	460-06	1095-39	0-42
2001&02	296-47	723-1	0-41
2002&03	309-25	736-31	0-42
2003&04	287-25	1063-88	0-27
2004&05	324-77	755-29	0-43
2005&96	460-55	831-68	0-55
2006&07	454-95	914-23	0-49

I=kr% cdkjks bLikr I aæ dk fokrh; ifronu 2006&2007

70 / fHkykbZ bLi kr I a= ,oa cdkjs bLi kr I a-----

plyvvuqkr dk i eki fopyu	0.14
I ekUrj ek/;	0.49
plyvvuqkr dk fopj.k xqkod	28.57%
plywl EifRr ,oapkwywlf; Ro dse/; I gl cdk xqkod	-0.26

I kj.kh Øekad 5 eackdkjs bLi kr I a= ds rjy I EifRr ,oa pkywnkf; Ro ds vuqkr dks 0; Dr fd; k x; k gA rjy I EifRr ,oapkwywlf; Ro dse/; I gl cdk xqkod 0-06 FkkA o'kz 1997&98 I s o'kz 2006&07 ds nkku rjy vuqkr vi us vkn"kz i eki 1 I s de ik; k x; k tks cdkjs bLi kr I a= dh "kksku {kerk dh ifrdyrk dks inf"kr djrk gA cdkjs bLi kr I a= ds rjy vuqkr dk fopj.k xqkod 28-57 ifr"kr gS tks rjy vuqkr dh fopj.k"hyrk dks izV djrk gA I kj.kh Ø- 1-6 ds fo"ysk.k I s Li 'V gS fd cdkjs bLi kr I a= dh rjy I EifRr; k vi us pkywnkf; Ro dk Hkqrku djuseavl eFkZgSrFkk

bI dk dkj.k vire LVW dk vf/kd ek=k ea"ksk jguk gA

I kj.kh dekad 1-1 eapkyuqkr -82 gS tks fd 2% dsI ed{k gA I kj.kh dekad 1-2 I s Li 'V gksk gS fd pkyvvuqkr -42 Fkk tks fd iDZ dh fLFkr dsvuqkj Bhd ugh FkkA bI h rjg I } pkyvvuqkr dk fopj.k xqkod 26% FkkA bI h rjg I sfHkykbZ bLi kr I a= dk fopj.k xqkod 44-34 FkkA foHkkUu o'kz dsvkodMads vkkj ij I ekUrj ek/; de"k% 1-95] 2-03] 2-25]-51-43 ,oa -49 Fkk

mi ;Dr I eadka I s Li 'V gksk gS fd fHkykbZ fLVhy lykW dh foRrh; fLFkrh cdkjkafLVy lykW dh ryuk eavf/kd I q<+jgh gA

I mHz

- vxoky tsds ,oa vxoky vkj-ds(2001) **icmdu; yfMdu&t; ij%ješk cd fMks i-dz** 148
- SAIL – Financial Report of SAIL New Delhi:SAIL Year 2006-2007
- R.P.Ruistagi (1999)**Financial Management Theory ,Concepts and Problems**
Incorporating the Emergin Trends in Indian capital Market , Galgotia Publising CompanyPage No. 55-56
- D.N. Elence **Fundamental of statistics** Himalayn Publication 1999 Page No- 21
- Financial Report of BSP(BhilaiSteel Plant)Bhilai : Year 2006-2007
- Financial Report of Bokaro Steel Plant Bokaro Year 2006-2007

